

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди

Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 258 (9328)

Четверг 1973 чыл, ноябрь 1

1925 чылда
үлгүлөттөшкөн

Өртөө
2 көп.

Европа чурттарынын улустары! Европа дипти быжыг тайбын

нын, айыыл чок чоруктун болгаш күрүнелер аразынга үре-түн-
нелдиг кады ажылдажылганын девискээри болдурар дээш деми-
сежинер!

Азия чурттарынын улустары! Күрүнелер аразынга тайбынны

ка ды ажылдажылганы болгаш чаагай кожа-хелбээ харылзааларны
быжыглаар дээш, Азияга коллективтиг айыыл чок чорук дээш
демисежинер!

(СЭКП ТК-НЫН КЫЙТЫРЫГЛАРЫНДАН).

МАЛЧЫННАР ОРТУЗУНГА МАССА-ПОЛИТИКТИГ АЖЫЛ

Мал ажылы эң-не харысалгалыг үезинде кирип эгелзэн.
Ынчанга малчынарнын мурнунда тургустунган сорулга-
ларын чедишининиң шийтирлээринче партия организация-
ларынның масса-политиктиг ажылы уланган турар ужурул.
А мурнувуста сорулгалар улуг-даа, харысалгалыг-даа.

Наш чыл бурунгаар малчын кижиниң мурнунга кышкы
үед кол-ла сорулга—малды канчап-чооп менди кыш
ажырып алыры турган. Ам оларнын мурнунда шийти-
рилээр айтырыглар яны-буру апарган. Ол болза малдын
бедик сүткүр болгаш эктир чоруун чедип алыры, күрүне
мурнунга алган социалистг хүлээлгени күөсөдери, малдын
баш санын өстүрери. Мал оолдаашынын чидирг чок, ор-
ганизастр эрткиртер, оон продукттуулун бедирер дээш, мал-
чынарнын харысалгалын күштелдирер дээш чер-черде пар-
тия организациялары масса-политиктиг ажылдарын углаар
ужурул.

Чугула чүүл болза чүгө малчын бүрүзүнүк бодунуң мур-
нунда сорулгаларны тодарарында эвес, а оон ажылы бүдүн
коллективтиң, амыл-агынын, республиканын, бүгү чурттуң
күженишининиң кезин деп чүвени билип бодаарын чеди-
п алыры болур. Республикада суратгы хойжу бригадалар «Ал-
дан-Маадыр» совхозтуң Оргу-Шалда, «Чодура» болгаш
«Чаа орук» колхозтарын № 1 хойжу бригадаларының
ажылының бедик чедишинининиң чылдаганын тывар ди-
зе, бир дугаарында барымдаалап көөр чүве мындыг: баштай-
гы бригадала партбөлүн организацинчы Ооржан Дажы-Нам-
чал, сөөлгү ийизинде бригадирлер Иван Данзурун болгаш
Соия Алдын-оол олар эш-өөрүн чыгган, оларга нийти бай-
далды тайылбырлаан, ийи бүрүзү канчаар амылда экил
дээрин сүмөлешкен турарлар, а херек апарганда шуптузуң-
даа, чамдыкы-даа экинче дузаны надыптар, а чамдыкта
ажылга эз-харысалга чогуң көргүскен экин са шүгүмчү-
лөптөр. Ол ышкаш партом, райкомнарда илеткилчи, поли-
информатор чалап алган, оларнын лекция, бесөдэзин дың-
наан турарлар. Мынчаар амылдаарга кийинер чурттуң, кол-
лективтиң судалын билип, боттары улуг херектиң киркижи-
ни мен деп боданып, күш-аңычлы көдүрүшүнүк улам
хайгынар.

Райкомнар болгаш партомнар кыш үезинде малчыннар
ортузунга масса-политиктиг ажылды организациялап тургаш,
лекция болгаш бесөдэлериң санын сүрбей, оларнын дээш-
тиниче кичээлгени салыр херек. А ол болза политиктиг
ажылды чорууп турар кижилердин, оларнын алыс чугаалап
турар чүвениң чүгө ханы билиринден эвес, харын ол дээш
сагыш аарып чоруурдан бесөданың, политинформацияның
дээштин хамааркыр деп чүвени утпаза чогуру. Шак ындаг
агитаторларны, политинформаторларны шилип ап, оларны
кыштаглаашкын фронтунуң мурнуку одурууче чорудар
херек. Оон-биле чергелештир үе-үелеп оларга доктаамал ду-
заны бээрин планнаар: оларга семинарларны эрткиртер, олар-
га информативтиг материалдарны сүмөлээр болгаш районда,
ажыл-агыларда байдалды түңнөп, аас-биле-даа, бижин-биле-
даа дыңнаткан, тывыскан турарын баш уду планнаар апар.

Улуг Октябрының 56 чыл оюнга СЭКП ТК-ның:
— Колхозтар болгаш совхозтарнын ишчилери! Чер бол-
гаш мал ажылының продукциязын бүдүрер болгаш күрүнеге
садар талазы-биле планнарны, социалистг хүлээлгелерин
долдур болгаш амыр күөсөдир дээш демисежинер!

Мал кыштаглаашкын чедишининиң эрткиртер, чакны
тарылгалга үлгерилг белеткенип, 1974 чылда бедик дүжүт
алыр дээш чарышты улам калбартыңар!— деп, чалбыштыг
кыйгырыын херек мырынга боттандырыр масса-политиктиг
ажылдың бирги элчегде практиктиг сорулгазы болур.

Чугаа чүчүң дугайыл дизе, планнар болгаш оналдаларны
манавайн, малчын бүрүзү кыштаглаашкынче кирип тура, ам
бо хүниерде боттарының социалистг хүлээлгелерин бодап,
санап, ону калбап массалар билген турарын организациялаар
херек. Бо ажылга эзу-барымдаалаар чоруту шупт болдурбас.
1974 чылга уткуй бедитин хүлээлгени ишчилери алган турзун дээш
бөттүг ажылды организациялаар ужурул.

Нөдөз ишчилериниң, ылаңгыя малчыннарнын өөредилге-
лик дээштиг организациялап чорудары, бедик утка-шынарлыг
көскү агитацияны доктаамал чартып, оларга кино болгаш
концерттери көргүзери, солун кеңээлери организациялаары
— бо бүгү ажылдарны билдирг планнап, а кол чүве болза,
херек мырынга боттандырыр—партия организацияларының
чугула сорулгаларының бирээзи.

Ол ышкаш тайбыңга ынак күштерин Бүгү-делегей кон-
грессинге СЭКП ТК-ның Чыңгине секретары эш Л. И. Бреж-
невтин чугаазынын политиктиг улуг ужуру-дузанын малчын
бүрүзүңе чедир тайылбырлаар дээш, бо ажылче лекторлар-
ны, агитаторларны, политинформаторларны болгаш пропа-
гандистерни хаара тудар херек.

ХЕРЭЭЖЕННЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИҢ ХУРАЛЫ

Республиканың херээженер
чөвүлелиниң хуралы дүүн Кы-
зылга болуп эрткин. Улуг-
Хем районун мал ажылында
херээжен ишчилериниң кул-
тура-амыдырал хандырылга-
зын экижидер талазы-биле хер-
ээженер чөвүлелдериниң сору-
лгаларын (илеткелчи СЭКП
райкомунун херээженер орту-
зунга ажыл чорудар килдизиниң
эртелекчи Д. С. Ондар), Тес-Хем районун са-
дыг болгаш шийтинниң чеме-
ниге организацияларда
ажылдап турар херээженер орту-
зунда масса-политиктиг эр-
телекчи М. О. Мичинаа) хура-
лада чугаалашкан. Соци-
алистг хойуу-дүрүмнерин бы-
жыглаарының болгаш хей-ни-
тинин корум-чурум камгала-
ны экижидериниң талазы-биле
республикада херээженер
чөвүлелдерини сорулгалары-
ның дугайында илеткелди

СЭКП обкомунун администра-
тивтиг органнар килдизиниң
эртелекчи В. Д. Дорун-оол
кылган.

«Работница» журналының
редколлегиязы херээженер ор-
ганизацияларының төлээк-
чилериниң чөвүлел хуралы
Москвага организациялап эрткир-
ген. Ук хуралды киркижчиз.
Кызыл хоорайнын херээженер
чөвүлелиниң даргазы Н. С.
Филимонованың информация-
зы республиканың херээженер
чөвүлели дичкан.

Бирги, ийгиң айтырлар
талазы-биле доктааларда мал-
чынарнын амыдырал ханды-
рылгазын, култура шийтин-
лериң чедишининиң болгаш са-
малың кыздарының ортузун-
да масса-политиктиг ажылды
экижидериниң тодаргай хем-
чегерин айткан.

Хуралды аялында СЭКП
обкомунун пропаганда болгаш
агитация килдизиниң эртелек-
чи Н. Д. Шириней киржи-
п, чүве чугаалаан.

(БИСТИҢ КОРР.)

ОКТАБРЬ 56 БАЙЫРЛАЛГА УТКУШТУР

ЧАРЫШТЫҢ ЭГЕЛЕКЧИЛЕРИНДЕ

Тываның тудуг ыжы бе-
леткээр кол бүдүрүлгези —
Улуг-Хеминиң ыш үлетпүр
ажыл-агы Улуг Октябры-
ның 56 чыл оюнга төлөп-
түрүк сорулга салып, бе-
диктөп хүлээлгелер алырын
эгелекчилериниң бирээзи бол-
ган. Шийтирилг чыл-
дың 11 айларында продук-
ция сайгарынын планын но-
ябрь айның 1-де күөсөдир бе-
диктөп хүлээлгени алган бо

бүдүрүлгө республиканың
үлетпүр бүдүрүлгелериниң чар-
ыжынын түңнелде СЭКП
Тыва обкомунун шийтирилг Кы-
зыл тугу-биле шаңналып, апаа
сорул киргеп, күженишиниң
ниң амыдыралың үргүзүлөп
турар.

Пехтер, участоттар аразы-
нын чарыжынын мурнуу оду-
рунда чоруп олар ыш диг-
лер пех октябрыда 3 млн 588
кубومتر ышты дилдирер

планын беш хонук бурунгаар
ажыр күөсеткен. Ам Октябры
байырлаалың хүнирине че-
дир пландан ажыр продукция
бээр дээш, Григорий Трипач-
кынне удуруткан бо чехтин
ажылчыларын сорул киржи-
ниң амыдыралың турарлар.

Бо ыш үлетпүр амыл-
агынын Чербыле ыш бе-
диктөкэр участоту октябрыда
2 млн 500 кубومتر ышты
Кызылче өөртүрүпүн планын

база ажыр күөсеткен. Мрбан-
да эш Бяковка удуруткан учас-
ток ай планын амыр 4 млн
кубومتر тудуг ыжын хем
кызылче үнүр өөрткен. Ок-
тябры байырлаалыңга турса-
каткан амыл-ыш ол бүдүрүл-
гедө ынаар үргүзүлөп ту-
рар.

Маш дилдирер чехтин
ажылчылары Лама Содунам,
Монгуш Маадыр-оол дилген
манзын чүдүрүп чорудары-
га эң иделкейлиг амылдан
турар.

О. ОХЕМЧИН.

ЭРЭС-КЕЖЭЭ КИЖИЛЕР

Улуг Октябрының алдарлыг
байырлаалың хүнир чок-
шумлаан тудум, Тываның аар
үлетпүрүнүн дун оглу—Ты-
ва даг-дугу—комбинатта
ажыл-ыш улам хайышкын-
нын апарган. Каяа-даа баарга,
улуг коллективтиң аңгы-аңгы
бүдүрүлгелеринде, албан чер-
леринде күженишиниң
ажылды кыйтырган дээш,
плакаттар, коркутун сыйла-
лары бо-ла тургузаар. Оларын
комчааш, комбинаттың амыл-
чыларын, илгелер-техник-
тиг амылчыларын, хей-
ниңтиг организацияларын
дүдүргөн үлгүлөткөн түңнелдерин
кижи магадап, чоругарыны
бээр.

Чыңгыс сан бо-дур. Комби-
нат бо чылдың 20 айларының
түңнелде Төрөң чуртта
37.300 тонна бедик шынарлыг
даг-дугу берген.

Комбинаттың төп бүдүрүл-
гө лабораториязын дуржулга-
лыг специалист Тамара Юси-
фова Илина удуруткан турар.
Бо лаборатория дээрке комби-
натта бүдүрүлгелер судалын
түтүп турар чер-дир. Мында
каскан руданың болгаш бүдүр-
гөн продукцияның шыларын,
болбаарыңга соонда «ку-
дуркутталган» даштарда даг-
дугуң кайы хире артыктын
тодаралып, пехтерде болгаш
бүдүрүлгө шилдеринде агаар-
нын алыс-бүрү хейлер база
доурак-доошун-биле кирле-
гейин хынап, чогуур түңнел-
дерин түдүрүп, ажыктыг са-
нал-оонады комбинаттың уду-
рукчуларыга кирип турар.

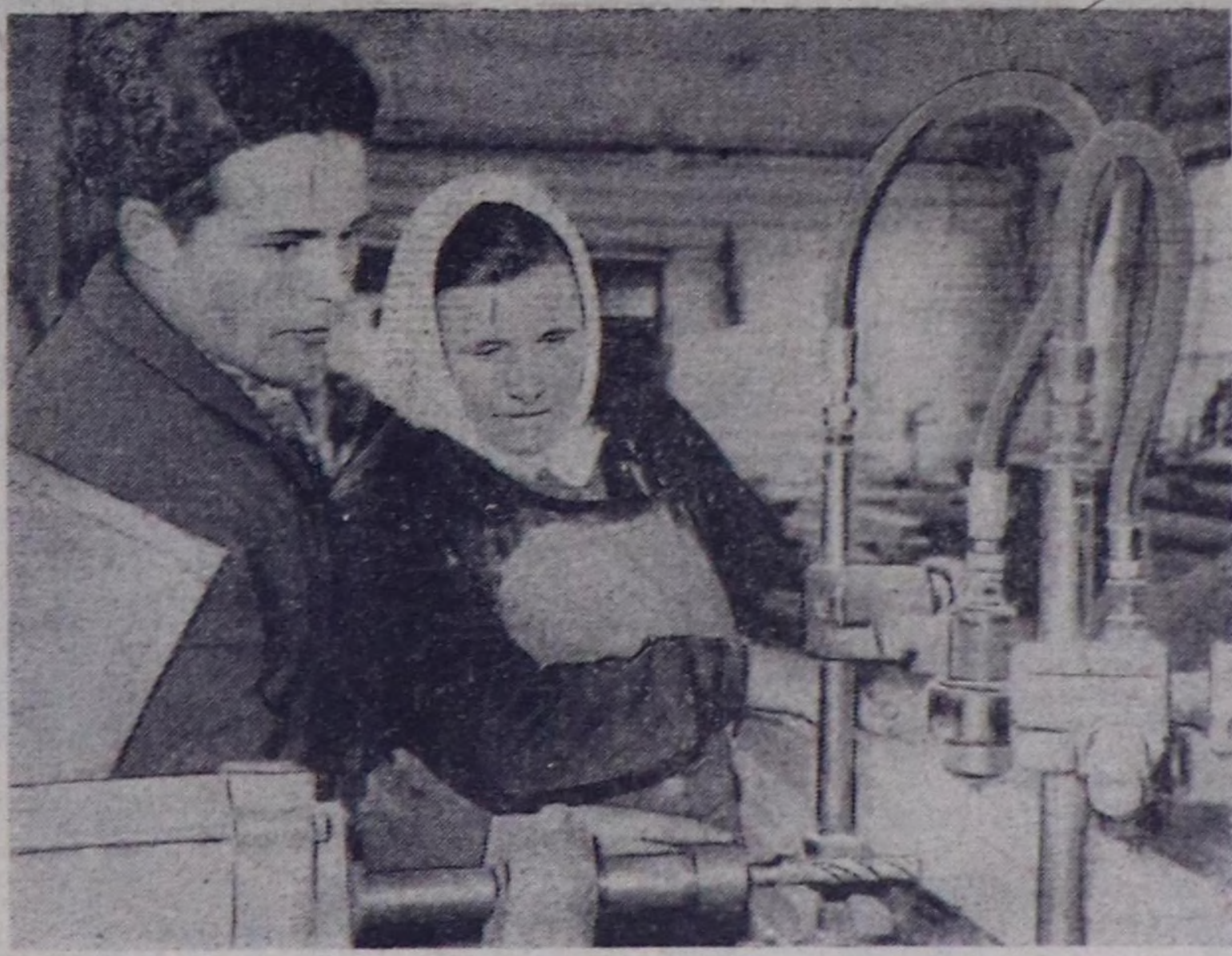
Лабораторияда шупту 80 ки-
жи беш элчег-биле дүң-хүн
чокка амылдан турар. Мын-
да комсомолчу-аңгыларын
бригадалык комбинаттың бүдүр-
гүлгелериниң ишти чарыжы-
га киришкен, бо чылдың ийги-
лиг болгаш үшүк кварталында
бирги чери элзэн.

Мында анык кыстар че-
дишкын амылдан, бот-бот-
тарының аразында найырла-
дып, бирээзи — шуптузу, шуп-
тузу — чыгызы дээш туржун
турар. Мында кижилер ботта-
рының политиктиг база ту-
скай эртемни доктаамал бе-
диктөп, комсомол чырыдышкы-
нын болгаш, ке-
жээни техникумда болгаш

школада өөренип турарлар. Ол
аразында хостуң үелен база
тып, бот-тымынгар уран чүүл
болгаш, иделкейлиг кир-
жип, таланттың, анык тура-
соруун эш-өөрине бараалга-
дып келген. Апрель айда ком-
бинатка эрткин уран чүүл кол-
лективтериниң көрүлгезинге
лабораторияның кыстары ий-
ги чери алган. Дараазында
ына-ла бирги черге үнө-
лөш, программаның улам
чартып, экижидип турар.

Ажыл-ыш кежээ-шалып,
ал-боттары найырладып кыс-
тардан тургустунган комсомол-
чу-аныктар бригадалык комби-
натта алдарлыг.

Б. ОНДАР.

«Тыва нөдөз тудуг» трестин Туранда чазаныкчылар бригадасы Улуг Октябрының
56 чыл оюнга уткуштур төлөп-түрүк белекти сөңнөп, бүдүрүлгө планын доктаамал ажыр
күөсөдир турар.

ЧУРУУТА: бригаданың бригадир Петр Андреевич ШУЛЬГИН, чазаныкчы Васса
ГАРИНОВА станокта амылдап турлар.

С. ФЕОКТИСТОВТУҢ ФОТОЗУ.

Совет улус чүлдүгүзүнүр тур

БИСКЕ ТАЙБЫҢ ХЕРЕК

Кижилер чырык черге
чаңгыс каттап өртүтүнер. Бир
тээ ындаг болганда, боду-
нуң чурттан эртер бүгү чыл-
дарын бодунуң удузунуң, бо-
дунуң Төрөң чуртунуң хир
бүрү чекетелишкынине, ке-
лир үениң анык салгалың
аас-кежениге бараалганды
хүлээлгеп, кижилер бүрүзүнүң
күзүл-даа ылдып.

Ынчалза-даа ону дайынның
халавы үрөтүп болур. Ону
болдурбас дизе, делегейниң
беш даятериниң бүгү уду-
стың тайбың дээш, дайыңга

укур эл-сеткилди каттышты-
рып, бир деминг демисежир
херек. Ол сорулга-биле деле-
гейин тайбыңга ынакшыдыг
күштериниң конгресси бистип
чуртувустун» найысылалы Мос-
сква хоорайга чымылдырган.

Совет Эвилелиниң Комму-
нист партиязы, Совет Чазак
тайбынын, Ленинниң полити-
казын боттарың ажал-чо-
рудуглазың коз программалы-
кы кылдыр херек кырынга бот-
тандырып келген болгаш бот-
тандырып-даа турар. Конгрес-
стиң киркижчилериниң мурну-

га СЭКП ТК-ның Чыңгине сек-
ретары Л. И. Брежневтин чу-
газы ол дугайын база каттап
бадыткан. Ол чугааны бүгү
чурттарың тайбыңга ынак-
шыдыг кижилерин улуг сеткил
ханышкын-биле хүлээп ал-
ган, Бистер, совет кижилер,
партияның XXIV съездининиң
Тайбың программалың дөткөн
келген бис, дөткөн-даа турар
бис, модо сонгаар-даа дөткөн
бис, чүге дээрке биске чүгө
Тайбың херек!

С. СУРУН-ООЛ,
чогаалчы.

ТАЙБЫҢ ТАЛААКЧЫЛАРЫНЫҢ УЛУГ ШУУЛГАНЫНДА

Индий-Кыдат талазы-биле
комиссия ур манаттырган бол-
гаш быжыг тайбыңың ол де-
вискээрге догуйтай бээр ша-
гышкын келерин чокшылалар
сорулгазы документтерин
бадылаан деп, ук комиссия-
ның даргазы Андре Сукьер
(Франция) түңнел хуралга чу-
галгаан.

«Европага айыма чок чорук
болгаш кады ажылдажылга»
темага комиссияның түңнел
документиниң төлөвөлени
комиссияның даргазы Р. Гоор
(Бельгия) оон кежигүнеринге
илеткен берген. Комиссия
чаңгыс эл-сеткилдиг ажыл-
даан болгаш оон киркижчиле-
рин үнелзин айтырларын
хөй кезиниң талазы-биле чаң-
гыс ай эл-сеткилдин челин
алган деп, ол түңнел докумен-
т төлөвөлени бадыткан.

«Азияга тайбың болгаш ай-
мыл чок чорук» деп темага
болбаш ажылдаан комиссия-
ның ажылы доозулган. Оон
түңнел хуралы Тайбың Чөвү-
лелин хүлээлүг президенти
Башалаан Улус Рес-
публиканың кол эл-аңгы
жижигри Абдул Мохаммед Са-
маттин даргалааны-биле эр-
кен. Ук хуралга түңнел доку-
мент — комиссияның илеткел
төлөвөлени бүгү таламгы чу-
гаалашкан бадылаан.

«Чепсегаенишкын дүжү-
рери» деп теманың талазы-
биле комиссия Р. Андриаман-
жатоун (Малагасия Респу-
блика) даргалааны-биле илет-
кел төлөвөлени чугаалашкан.
Санаа берген делегатор ол
документке айткан кол бо-
лаларын болгаш саналдары-
нын чугаазы демделзэн.

Комиссияга болган чугаала-
жылгалар тайбыңың херээ-
жыкчыларыга чутула айты-
рыларын шийтирлээрине он-
за үре-түңнелдиг болгаш чаң-
гыс эл-сеткилдиг болган.

«Колониализмге болгаш ра-
сизмге удуз национал-хоста-
галыг демисе» деп комиссия-
ның түңнел хуралы Мозамби-
кни хостаар фронтунун ора-
лакчы президентин Марселю
Дос Сантоун даргалааны-
биле болган. Делегатор кон-
гресстин ийги хуралыга ком-
иссияның илеткел төлөвөл-
ени чүтүлдү деп бадылаан.

«Хөгжүдө болгаш эконо-
мика талазы-биле хамаарыш-
нас чорук» деп темага комис-
сия доктор Сесар Рондон То-
веранин даргалааны-биле ком-
иссияның түңнел илеткел
төлөвөлени чугаалашкан.
Делегатор комиссияның үре-
түңнелдиг амылдарын, чуга-
алашкан көөр кылдыр киржи-
ген документке айткан са-

налдарын чугулазын демдел-
зэн. Ында илгичи экономика-
га талазы-биле хамаарыш-
нас чорук болгаш социал дөткөн-
дөзүң көжүп оор чурт-
тарын демисели тайбынын
талаакыч бүрүзү ак сеткил-
диг, иделкейлиг дөткөн ужу-
луг деп чугаалаан.

«Долганыр турар бодусту,
камгалаар талазы-биле кады
ажылдажылга» дугайында ком-
иссияның киркижчилери бот-
тарының амыл-ыш докумен-
тинин калбаа-биле, бүгү тала-
зың чугаалашкан. Делегатор
долганыр турар бодусту
камгалаарының айтырымын
ханы сагышсыралың
кыны илгелдирген, оларын
шиитирлээрине уланган
үчүлгү хой-хой саналдарын чу-
гаалаан деп, комиссияның да-
ргазы, академик, Совет Эвиле-
линиң Маадыры Е. К. Федоров
демделзэн.

Дейме Олдржиктин дарга-
лааны-биле «Өрөдизге бол-
гаш култура талазы-биле ка-
ды ажылдажылга» деп тема
талазы-биле комиссияның ху-
ралы болган. Тайбыңга ынак-
шыдыг күштерин Бүгү-делегей
конгрессинге ол комиссия-
нын илеткел төлөвөлени ре-
дакция комитетиниң даргазы
Алекс Ла Гуча (Африка-Азия
чогаалчыларын) организа-

циязы) номчуп дыңнаткан. Ол
түңнел документини чугаала-
жып көргөн соонда, ону чүтү-
лдү деп бадылаан.

«Экономика болгаш эртем-
техника талазы-биле кады
ажылдажылга» талазы-биле
комиссияның хуралдарына
уластар аразының дем кат-
тыштырып амылдарынын чо-
гуур оюң келген айтырылга-
рына хамаарышкан санал-
оонады ийи хуң дүргүзүңда
чугаалажып келген. Аңаа
илеткел төлөвөлени тургус-
кан. Ук төлөвөлени түңнел
хуралга хүлээп алган. Аңаа
болган чугаалажылганын түң-
нели комиссияның даргазы,
Австрияның экономика ший-
челдериниң институтунун
директору Франц Немшак у-
дурган.

Профессорларын Бүгү-де-
легей Федерацияның дарга-
зы Эрике Пастерини дарга-
лаан «Социал дөткөн, ки-
жиниң эрелери болгаш тай-
бын» деп айтыртын талазы-
биле комиссияның түңнел ху-
ралына ук комиссияның
илеткел төлөвөлени чугаала-
жып көргөн, хүлээп алган. Тө-
лөвөлени тайбыңга ынак
күштерин Бүгү-делегей кон-
грессиниң удурулуга комитет-
тиң кир.

«Чазактар аразының бот-
тандырып амылдарын дем катты-
штырып амылдарын» деп ком-
иссия амылдары доктаан. Түң-
нел хуралга комиссияның түң-
нел документини амыл-ыш
эзу-биле чугаалажып көргөн.
Комиссияның даргазы К.
Никсен (Дания) болгаш өс-
ке-даа делегатор докумен-
тинин үнелзин болуп үеленип,
бөттүг тодаргайын демделзэн.
Ол документке уластар аразы-
нга тайбынын камгалаарын
иң болгаш быжыкчыларын
херээге чазактар аразынын,
чазактарга хамаарышпас ор-
ганизацияларын дем катты-
штырып амылдарын деп ком-
иссия амылдары доктаан.

Кубаның Компартияның
ТК кежигүрү, Кубаның херээ-
женер федерациязының пре-
зидентин Вильма Эспино де
Кастронун даргалааны-биле
эрткин түңнел хуралга Чили
талазы-биле комиссияның ке-
жигүнери түңнел илеткелди
төлөвөлени чүтүлдү деп ба-
дылаан. Төлөвөлени конгрес-
сини ийги хуралыга кирер.
Тайбыңга ынак күштерин
Бүгү-делегей конгрессин
октябрының 31-де ажыма
үргүзүлүш.

(СЭТА).

СӨӨЛГҮ ОРУКЧЕ

Семён Михайлович Будённыйны орнукшутканы

Совет улус, Чесектиг Күштерин дайынчылары октябрь 30-де хамааты бодгаш Адам Чурттуу Улуг дайынчыларын алдары маадыры, Совет эрге-чагырганы тургузарынын болгаш быжыгалаарынын иделеклиг кижикчилер, Совет Чесектиг Күштеринин эл сураагы тургузуучуларынын бирээни, Совет Эвилелинин үш дакпыр Маадыры Семён Михайлович Будённыйны сөөлгү орукче үзүшүр.

Мөчөз Маршалдык мага-бодун салган харжакты тургускан Эвилелдер бажычыны Колонналыг залыга муң-мун ачылган чоннар, дайынчылар, оод мурунчулар хун ышкыш, октябрь 30-де база-ла ууку-саксаал чок кээп турганнар. Найсымалдык, заводтарынын, фабрикаларынын, туугуларынын ажалчылары болгаш албан-хаакчылары, министрстволарын, институттарын ажалдакчылары, партия, совет болгаш хай-инини органдарын, оорукшудууга килжирер-биле өскө коорайлардан Москвада келген ажалчы чоннар төлө-лекчилер, колхозчулар, совет-хотар ажалчылары үш шак дүргүзүндө оод хаажыаанын чаны-биле ханы каажымалдык илердин эртин турганнар.

Залда чекерлер-ле хой — РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумундан, Россия Федерациясынын Министрлер Чөвүлелинден, С. М. Будённыйны төрөөн чери — Ростов областан, Семён Михайлович Будённыйнын дайынчы өңүктөрүндө болгаш сораткычтарында, Ленинградтык болгаш Кронштадттык шериг далай кыларын-дан, Кара-далынын далай кыларын-дан, СССР-нин ДОСААФ ТК-дан, министрстволарын, Күрөмттөөттөдөн, бүдүртүлгөсү, хой-инини организациаларында чекер-венктарын экел салгылаан.

Каажымалдык аялгалары үзүк-саксаал чокка чагыла-нып турган. Улусу маадыр-нын мага-бодун салган харжак-тын чаныга хүндүлүг тап-нымдаар үш мүнута болгаш-ла солчуп турган. СССР-нин камгалаал министрлигинин бирги орадакчылары армия генералы В. Г. Куликов, СССР-нин кам-галаал министрлигин орадакчы-лары армия генералы В. Ф. Толбуко, армия генералы И. Г. Павловский, ужуз чулдуу Кош Маршалы П. С. Кутапов, армия генералы С. К. Куроткин, армия генералы А. Н. Ко-маровский, генерал-полковник-инженер Н. Н. Алексеев, гене-

рал-полковник А. Т. Алтунин, а ол ышкыш Совет Эвилели-нин Маршалдары И. Х. Багра-мян, П. К. Кошевой олар хүндүлүг тапчылыга тургу-лаан.

Семён Михайлович Будё-ныйн бодунун амдыралынын төңүзүгүнө чедир Совет Ар-миянын тургузарына болгаш быжыгалаарына бодунун бү-гү-лө күжүн берген армия-нын хүрээледиңге туруп кел-ген.

Каажымалдык хүндүлүг тапчылында СССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргасынын орадакчысы С. В. Ниязбеков, СССР-нин Ми-нистрлер Чөвүлелинин Дарга-зынын орадакчылары М. А. Лесечко, И. Т. Новиков, СССР-нин Дээди Советинин Эвилелин Советинин Даргасы А. П. Шитиков, СССР-нин ми-нистрлер, күрүне комитете-ринин даргалары, партия база совет ажалдакчылар.

Алардык Маршалга хүн-дүлүктөгү сөөлгү буюларын бээр-биле социалисттик чур-тарын; Болгариядан — улус-чу камгалаал министрлигин ора-дакчысы генерал-лейтенант М. Асенов, Венгриядан — камгалаал министрлигин орадак-чысы генерал-майор И. Коло-зие, ГДР-ниң — национал камгалаал министрлигин ора-дакчысы, национал улусу ар-миянын Кол политиктиг эрге-лелинин начальниги адмирал В. Фернерге баштапкан шериг делегациялар, ПУР-нун на-ционал камгалаал министрли-нин орадакчысы броня генералы Ю. Урбановичке баштапкан польша шеригин делегация-зы, национал камгалаал ми-нистрлигин орадакчысы генерал-полковник С. Цирке баш-тапкан Румыниядан — шериг делегациясы, национал камга-лаал министрлигин орадакчы-сы генерал-полковник В. Валога баштапкан Чехословакиянын шериг делегациясы, аветым улусу армиянын делегация-зы чедип келгенер.

Тайбыга ынакшылык күш-терин Бүгү-делегей конгрес-синиң далай делегаторлары, а ол ышкыш СССР-де турар дыка хой дипломаттык төлө-чөдөрлөк баштыкчылары ал-дарык совет полководчу-биле чарлышкычын буюларын кы-лары-биле келтирген.

13 шак. Орунчуктула та-лаам-биле чазак комиссиясы-да кеп-түүлөргө А. А. Гре-ков, А. П. Кирилленко, И. В. Ка-питонов, М. А. Ясенов, Л. В. Смирнов, П. Ф. Батикский,

А. А. Епишев, Л. И. Греков, М. С. Смирнов, К. Ф. Се-лютин, И. В. Толенев олар С. М. Будённыйны харжаа-чы чаныга хүндүлүг тап-чылыгына турупканнар.

Колонналыг залче кирери соксаан. Анаа С. М. Будённый-нын төрөлдөр болгаш чок кижилери артка. Чарлыш-кынын сөөлгү миинуталары эгелзэн.

С. М. Будённыйнык мага-бодун кадалаалаан харжакты каажымалд хоңжумунун аял-газын ала-биле Колонналыг залдан үндүргөш, артиллерия тергезиниң кырынга салыпкан. Каажымалдык үлөргөш Маркс проспектинин дургаар, Ок-тябрьнын 50 чылы шөлдү та-дарты Кызыл шөлдө дыка о-жум чуропкан. С. М. Будё-ныйнын төрөлдөр болгаш чок кижилери, С. М. Будё-ныйнын орунчуктар талаам-биле пазак комиссиянын кел-жигүнери. Коммунисттик пар-тиянык болгаш Совет чазак-чы удуруткучулары, Совет Эвилелинин Маршалдары бол-гаш шериг хевирлеринин Мар-шалдары, генералдар болгаш адмиралдар, партиянын бол-гаш күрөңүн ажалдакчылары С. М. Будённыйнын харжа-аанын соо-биле кылаштажып чуропканнар.

Каажымалдык үлөргөштин чурчудула венктар-ла хой. Чиргит кызыл постен кылган сырткычыгыштарда — Совет Эвилелинин Маадырларын үш Адам Сылдыз, Ленин орден-иери, Кызыл Тук орденери, Су-воров орденери, бири черге-зи, дыка хой даштыкы чур-тарын орденери болгаш ме-далдары, полководчулунуң шая-наткан өскө-даа шаңалдары.

Кызыл Шөл. Ону ажалчы чоннар төлө-лекчилерин шүүт-чык болган. Шериг Кезек-тери бир дески кылдыр чыс-каалыпкан, каажымалдык ка-ра постери-биле каажымалан туктары мөгөйтүпкен турган.

Индирлер болган. Былда СЭКП Топ Комитетинин кежи-гүнери, СССР-нин Дээди Со-ветинин депутаттары, эвиле-лешкей республикаларынын Дээди Советтеринин депутат-тары, министрлер, күрүне ко-митеттеринин даргалары, найсымалдык партия, совет, профсоюз болгаш комсомол организациаларынын удурут-куч ажалдакчылары, хой са-нын төлөзлөр.

Тайбыга ынакшылык күш-терин Бүгү-делегей конгрес-синиң

киржикчилери, дипломат-тыг төлө чөдөрлөк келжигү-нери база аяла турганнар.

14 шак. Каажымалдык үлө-ргөш Мавзолей-биле кожалан-чып келген. Харжакты үтө-р-бөү тергезинде дүжүргөш, тускай бедигэште салган.

Мавзолей индириниң кыры-да — эштер Л. И. Брежнев,

Ю. В. Андропов, А. А. Гре-ков, А. А. Громыко, А. П. Ки-рилленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазауров, А. Я. Пельше, И. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономо-рев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В.

Капитонов, К. Ф. Катушев, совет шериг начальнигери.

Семён Михайлович Будё-ныйга тураскааткан каажымал митингиниң эгелзэн.

Митингиниң СЭКП ТК-нын Политбюро кежигү, СССР-ниң камгалаал министрли, Совет Эвилелинин Маршалы А. А. Греков ажиткан.

А. А. ГРЕЧКОНУН чугаазы

Эргим эштер! Бөгүн бистинг Коммунист партиямыс, улусуус, Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Фолдунуң дайынчылары хамааты, Ада-чурттуу Улуг дайынчыларын алдары маадыр-биле, бистинг Чесектиг Күштеринин көсүк тургу-зуучуларынын бирээни, СЭКП ТК-нын кежигүчүгө кандидат, СССР-нин дээди Советинин Президиумунун чыдакчы, Совет Эвилелинин үш дакпыр Маадыры, Совет Эвилелинин Мар-шалы Семён Михайлович Будё-ныйн-биле чарлышкычын бую-ларын эртерип турар-дыр. Каажымалдык коммунист, чабыштыг патриоттуң, шыл-рагай совет полководчулунуң чүрээ сокстаан.

Улустуң эи адым кезекте-риден төртүтүнгөн. Семён Михайлович Будёныйн алба-далыг күш-ажылың аар-бер-гезин чаажылаан тура көргөн болгаш чоңа эрге-шөлөз чок, ангы талаам-биле дараалдыг төрөдөгүн оон көр хөңчү чогу дескелчок апарган, бүрүн Георгий орденин турган, ий дайынчы оон эркен Семён Михайлович Улуг Октябрь келерге, революциянын тиле-гелгиг туугунуң алааңга чайгы-лыш чок турупкан. Совет эрге-чагырганы тургузарына бол-гаш быжыгалаарына иделек-лиг килжирген. 1919 чылдын марта Коммунисттик партия-нын кежигүчүгө ол кирген, бодунун сөөлгү хүнеринге че-дир оон шыңчы огу, Ленин иделерга кызыгар чок бер-дигин дайынчымыс бооп ар-та.

Социалисттик Ада-чурттуу кам-галаар талаам-биле Коммуни-сттик партиянын болгаш совет улустуң мурунчуа Семён Ми-хайлович Будёныйнын ачы-хаажыаан шыңы-ла каажымал уду. Бистинг тургузуунуң бү-гү улусуңуң ынакшылын бол-гаш ажалчы чоннарынын хүн-дүлүктөл ол чедип алган. Семён Михайлович Будёныйнын

СЭКП ТК-нын Чингине секре-тары Леонид Ильич Брежнев революстуг тулуучуларын-нын алдар-сураагы хоочун киржикчилер, улусу маадыр деп адаан.

Партиянын Топ Комитеди-ниң болгаш В. И. Ленинниң айтышкынын буюгар тургу-сунган Бир дугаар Азгытгы Шериг-Далай Фолдунуң дайынчылары хамааты, Ада-чурттуу Улуг дайынчыларын алдары маадыр деп адаан.

Ол чылдарың буюушкуну-рун бистен үе аайы-биле ыраан тулум-ла, революция-ны камгалакчыларынын маа-дырдыг чуроткучу улам өндү-рүлүшү келерге. Будё-ныйнын Азгытгы Шериг ол чылдарың дайынчы төөгү демделгелгине эи чайышанак аарыянык бирээни бижип кирген. Улус оон дугайында ырлар чогадып келген, ы-чаарга бистер оон азыгы-шеригчилерин болгаш оларын камгалакчыларын маадырдыг дээрленип билер бис.

Мен база-ла өскө хой-хой килжирер деп, алдар-сураагы Бир дугаар Азгытгы Шеригте шериг албаны эртерип чораз мен. Анаа шериг албаны эр-терип кайтамчы солун тур-ган. Бистеринг шугуууска дүзүлү дайынчы академия ол болган. Ол академиядан көсүк хой-хой совет шериг удурут-кучулары депшип үнгөн. Семён Михайлович Будёныйн кызыл-армейж массаларың талан-тык организацианы, тура-сорукут, диниң, бодунуң уду-рут турар килжирген сөг-диг-сагымын ык билер, туу-чушкунга эи диниң командир чораз. Бистинг сатып-сестили-пөскө ол чылдарың мөгө ар-та.

Хамааты дайын доогулаан соода Семён Михайлович бистин армиямыска командирден камгалаалдык улус комсо-сарынын бирги орадакчыныга чедир—чүдү-бүрү бедик эрге-хүлээлелерин күсөдип тур-гаш, Совет күрөңүн камга-лаачур аргалынын быжыгала-рың хөргөңе улу уду-хууну кирген. Ада-чурттуу Улуг дайынчыны үзүндө Совет Эви-лелинин Маршалы Будёныйн Дээди кол командамалдык ставказынын кежигүчү болган. Москваы камгалаарыга ки-ришкен, Муруну-Барыны бол-гаш Соңгу-Кавказ уууну шет-терлерин камгалаан, хой-хой фронттарынын командирлик-чи-гы турган. Ол берге үдө дай-ынчы ажар тилкелгенин хө-рөңгө бодунуң бүгү угаан-биллиң, күжүң болгаш улу-дуржулгазын ол берип келген.

Семён Михайлович канды-лаа ажал-шыке партиянык бол-гаш дайынчы хүлээлгени кү-сөдип турган. 1934 чылдан бээр Семён Михайлович СЭКП Топ Комитетинин составына соңгудуп келген. Ол болза 1920 чылдан эгелзеш бодунуң сөөлгү хүнеринге чедир кү-рүне эрге-чагырганынын дээди органынын улусу депутат, ычарга 1938 чылдан бээр СССР-нин Дээди Советинин Президиум кежигүчү турган. Коммунисттик партия болгаш

Совет күрүне Семён Михайло-вич Будёныйнын ачы-хаажыа-нык бедиги үнелзэн. Анаа Совет Эвилелинин Маадыры деп атты үш катап тыскаан, ол хой-хой орденери-биле бол-гаш медалдар-биле шаңгал-кан.

Оон бүгү амдыралы бол-гаш ажал-чорудууга маадыр-дыг, эрге-дайын коруктуң, совет улуска, Ленинниң партия-га, коммунисттерин хөргөңе кы-зыгар чок бараан бодунуң чайышанак үлөргө-чүзү ол.

Алар-сураагы улусу маа-дыр Семён Михайлович Будё-ныйн дугайында чырык ту-раскаал бистинг чуректерине-ке мөгө кадалааттырар.

Чарлышкычын ажал-шу-жугу бө үзүндө мөчөз ки-жиңи бө-үзүлгө, оон бүгү төрөлдөргө, чок кижилерин-ге ханы каажымалдык ил-дерлелер тур бис.

Эргим эштер! Комитетинин, СССР-нин Дээди Советинин Президиумунуң болгаш Совет чазактың даасканын буюгар Совет Эвилелинин Маршалы Семён Михайлович Будёныйн-га тураскааткан каажымал митингиниң ажитынган деп чарлады.

Митинге чүве чугаалаан-нар: СССР-ниң Чесектиг Күштеринин өмүзүзүндө—Совет Эвилелинин Маршалы П. Ф. Батикский, найсымал-дык ажалчы чоннарынын му-рунчуа—СЭКП-ниң МКХ се-кретары Л. И. Греков, С. М. Будёныйнын дайынчы өңүк-терини мурунчуа—армия ге-нералы И. В. Толенев, Ростов областын ажалчы чоннарынын мурунчуа—Татаргортук ко-мандир, заводчулунуң ажалчы-ны Социалисттик Күш-ажалын Маадыры К. Ф. Селютин.

Митинг төнгөн. Коммунист партиянык болгаш Совет ча-зактын удуруткучулары инди-ден дүңкеш, С. М. Будёный-нын мага-бодун салган харжа-кты көдүрүп алганнар. Олар Кремль ханазыны уга-лаш чуропкан.

Семён Михайлович Будё-ныйнын мага-бодун хөргөжү-ткөн. Артиллерия даашташ-кыны чагылаанып турган.

Каажымалдык аалгазынын соон дарыи Совет Эвилелинин күрүне Гимнниң дегем-чагай аялгаш чагылаан.

Партиянык болгаш ча-зактын удуруткучулары база ка-тын индирге тууп келген.

Төрзүн чурттуу шыңын оглу, алдарык Маршал, улусу маа-дыр, бодунуң бүгү-лө амды-ралын ажалчы аңгышын ре-волюстуг демиселини хөргө-ңе, Совет Чесектиг Күштерге берип, тураскааткан килжиге сөөлгү дайынчы буюларын кы-лың—шериг кезектери Мавзо-лейниң баяры-биле бир дең чыскаал-биле басып эрктенген.

Ленинниң партиянын шыңы оглу, эрге-длин солдат, та-лааштыг полководчу, сура-жаан маадыр Семён Михай-ловичниң дугайында чырык-тык тураскаал бүгү совет килжириниң чуректеринге ке-зээ-мөгөзгө-биле артар.

ХҮН КЕЗЭЭДЕ ЧЫРЫП ТУРЗУН

Бүгү-лө нелер чырык чер кырыга быжыгалааны кү-зүр. Амдыралдын чекете-ри — ажал-териниң ас-кежиктиг чурттагызы дээш, ак-көк дээрге хүнүң кезээ-арыг хүнел турарын, өртөм-чөйгө каргыштыг дайынчы халалтыг уружуктарың бол-газын не кижи чүрээниң ха-нызында күзеп чоруур.

Вьетнама дайынчы хө-рөңгө чалбымыс өжө бээр-ге, адаа сая-сая килжирер ө-рзөн. Ол халалтыг дайынчы соксадырына бистинг Комму-нист партиямыс, Совет ча-завыс бүгү күжүн харам чокка берген дээрэн билди-гир.

Делегейниң тайбыга ы-нак хүштери америка агрес-сорларың Вьетнама каш чыл улаштыр өскөдүп келген үл-тектиң, өлүктүк дайынчы сок-садырыга иделеклиг ки-ришкен.

Дайынчылар израиль фаши-стериниң араб чөңө халлаанын дидирип кааш, адаа бүгү совет килжир удурулаңып ү-нгөн болгаш. Чер-черге болуп эртин турар митингилерге со-вет килжир Израиль чазак-тын ханын үлгүлелерин буруу шаап, оларын өлү-рүккү шериглериниң араб чурттан доп-доруан үнери не-ген турар. Ол чөңтүг негелед.

Ол ышкыш израиль дээрбес-терин бистинг «Игорь Мели-ков» дээр салгы судуоңуң кай-дыг-лаа чылгаан чок черге бомбалаан совет килжириниң киленин хайныктырган. Чүс-чүс араб килжириниң арыг ха-нын төккөн дээр улуг турар Израиль чазакка онаажыр апар.

Чилиниң дүрүм буюгар Улусу чалгыс эп ча-заан дүжүргөн шериг хүнүзүңиң кадыг-дошук үлгүлелерин совет кил-жириниң чуректеринге килең-гелг болгаш хөң хөң чорук-тун дүвүзүзүңиң доолдурган.

Хунтаның фашист илагеттери Чили улустун шыңчы оглу, де-лгейниң шыңчы бодунуң ажал-чыңиң шылчезиңиңиң көсүк ажалдакчысы Луис Корваланын дүрүм чок черге кара-бажылаан болгаш эр-те-ли, шаажылаа таарыштыр-тып турар. Ол ышкыш «Уластар аразыга тайбынын быжык-лаары дээш» Ленинни шаңга-лың лауреады, Совет Эвилели-ниң шыңчы өңүтү, Чилиниң Президентини Сальвадор Альенде хунтаның фашистери өлүрүп каан. Хунтаның үлгүлелериниң удурулаңы-нык бө хүнерде улам күш-телген.

Совет Эвилелиниң бүгү бу-луңуларыга болуп эрткелзэн митингилерге, хураалдаа Чи-лед хунтаның фашистериниң дерзин үлгүлелерин буруу шаап турар килеңгел сөстери совет килжир илердеп ту-рарлар.

СЭКП-ниң XXIV съездин-иниң Тайбың программанын амдыралга ботландыр дээр СЭКП Топ Комитеди улуг хөңгөчтериниң эл по-руктан. Билгениң СЭКП ТК-ниң Чингине секретары Л. И. Брежневтиң ГДР-ге, Фран-цияга, АКШ-ка албаның най-ралчы аян-чоруктары де-легейге тайбынын улам бы-жыгалаар, делегейниң дүш-күрүлү чоруну чабырдыла-рар, тайбың кожа-көлөз до-гунаашкычын принциптери ботландыр ажал-хөрек-терге канчаар-даа улуг сал-дарын чедирген.

Совет Эвилели, оон ажалчы чоннарың делегейниң кайы-даа булуңундан ауза дилзеп чур-тарга акы-дума дузанын че-дирерине кезээде белен. Бис-тинг чуртууга Тайбынын совет фондусу тургузтуган. Тайбыга ынакшылык бүгү килжир делегейге тайбынын күзеп, удустарың найралын деткип, империализмге, реак-

цияга болгаш дайынга уду-р демисежип турар бүгү күш-терин деткири-биле Тайбың фондусуң боттарың дуза-лачызын доктаамал кирип келген.

Америка атомнук бомбала-рың чазе төлөшкөңүн та-аарышкан Хиросиманың бол-гаш Нагасакиниң чурттакы-ларыга дузаалары-биле Тай-бың фондусуң акша-хөргө-ңи-биле тускай ажилге че-рлерин тургускан болгаш, э-м-нелге хөрекседери-биле хан-дырган. Ол ышкыш америка им-периализм-биле ханын да-йыңга тилекчи болуп шүтүп үнгөн маадырдыг ыштан улуска тайбың ам-дыралдыг катал тургузарыга Совет Эвилелиниң хамааты-лары ак сеткил-биле дуза-ла-нып, ол чуртче хой түңтүг акша-хөргөңин шилчиктенер.

Бистинг чурттуу сураагы чогаалчылары Николай Тихо-нов, Александр Корнейчук олар Ленинни шаңгаларының акшазын Тайбың фондусуна берген. Ол ышкыш орус ке-рзеген Лидия Гришанина бриллиант-биле каастаан ал-дын билзэн Тайбың фондусу-га бергениңге, кыш-лаа өөртүр. Тайбынын хөзээ дээр хой түңтүг акша-хөргөңин Тай-бың фондусуң шилчиктен совет килжириниң ат-дамың чылдан чыга көүзөп турар.

Тайбың фондусуң дуза-лаар ажал бистинг республика-да база багай энес тургусту-ган. Чилиниң хураан организаци-амжылы эки эгелзэн. Ол ор-ганизацианың кежигүчү эш Во-ронков Тайбың фондусуңе кымы-даа мурай акша шил-чилдигин кылган.

Кызыл хоорай Советиниң «Көк-Тей» совхозу Тайбың фондусуңе 10 муң Кунгур-тут ортукм школарың баш-кылары, өөреникчилери 100 ажал рублдан, а ол-ла школа-нык белекелг дайынчы өө-реникчилери — 5, «Тере-Хөл» колхоз — 100 рублдан шил-чилген. Шыма көзө Советиниң күсүмү, селло коллектив ба-за зыял энес акшанын чы-гаш, Тайбың фондусуңе шил-чилдери шилчилдирген.

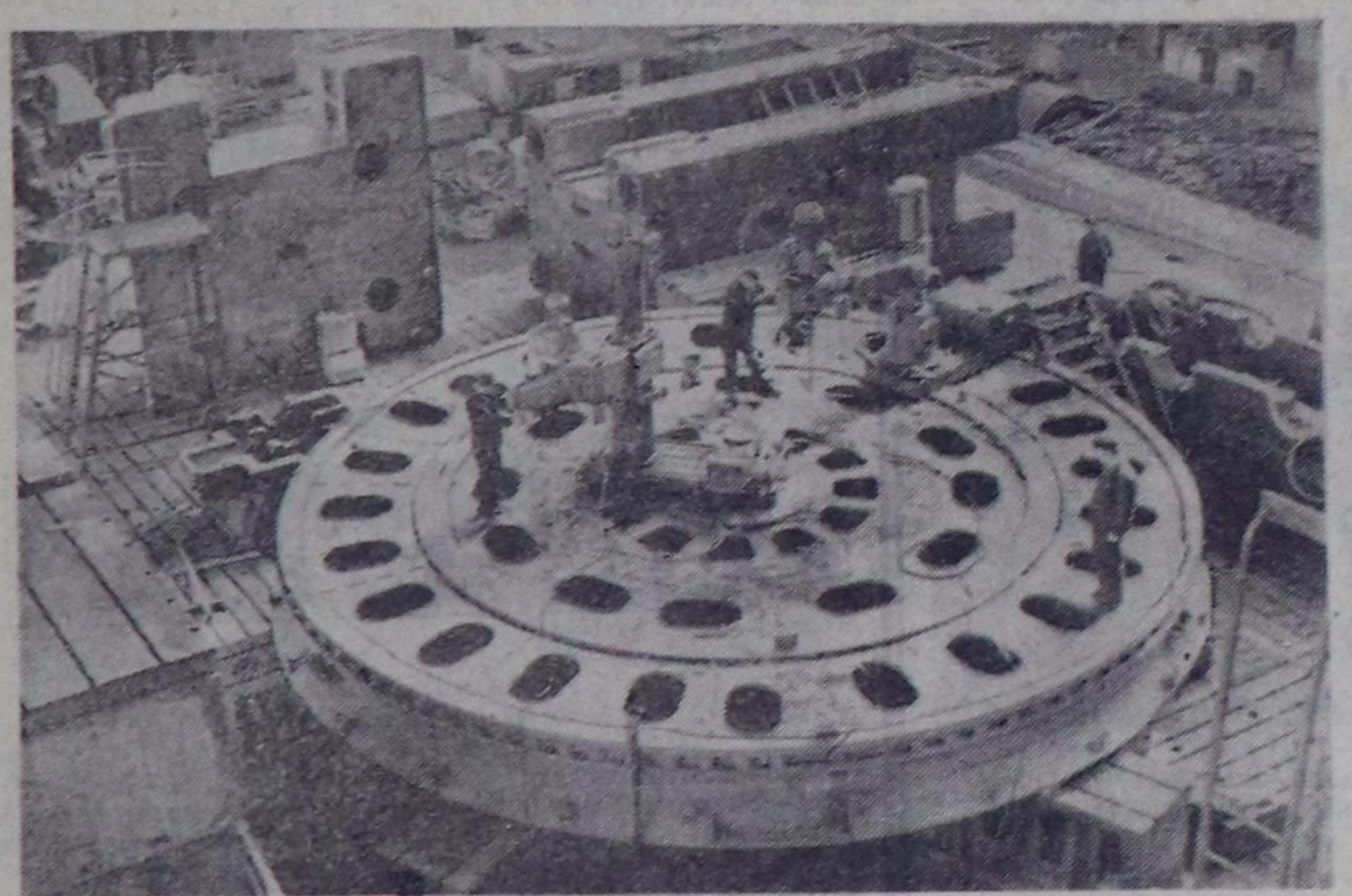
Тайбың фондусуң дуза-лаары, акша-хөргөңин чы-рары — кижи бүгүдөңүн эки турары, хой-ининиң хүлээ-гези болур. Адам кыш-даа иделеклиг килжир ужурул. Улусу театрларынын, уран чүлү бөлүмүнериниң бот-тыг ажалчы артисттери чоңа ко-штертин көргүсөң, оон ал-дын акшазын Тайбың фон-дусуңе чүгө шилчилдир бол-бас деп.

Бистинг Төрзөн чуртуву-туң найсымалды Москва хо-орайын тайбынын алдын хаа-ла-газы деп алап турары-даа чөп. Оон бир көсүк чижээ, тайбыга ынак күштерин Бүгү-делегей конгрес-синиң Москвага эртеңиң болур.

Оон ажалчы Тайбынын тө-лөзгөн Социалисттик Күш-ажалдык Маадыры, Чоң-Хемчикте «Адам-Маадыр» ат-тыг совхозтук хойжуу Д. Н. Ч. Ооржак, төөгү эр-темериниң калдылаң, Тыва-ның эрте-м-шылчид институту дунуң ажалдакчысы О. А. Толгар-оол олар киришкенер.

Тайбыга ынак күштерин Бүгү-делегей конгрес-синиң СЭКП ТК-нын Чингине секре-тары Л. И. Брежневтиң чу-газын радио, телевидиордан дидирип, көрүп, солунардан номчаш, оон бүрүңү-биле дет-кип турар мен. Совет Эви-лелин даштыкы позитивизм, тайбын камгалаарыңе у-гланган туржугу /конгрес-синг киржикчилер кижи-биле де-ткэп.

М. РАМАЗАНОВА, Тайбың фондусуң Кызыл хоорай комиссиясынын дар-газы.

ДОНЕЦК ОБЛАСТЬ. Ново-раматорский В. И. Ленин аттыг, ий дакпыр орденниң машина тудуушуну завод бодунуң продукциянын бистинг Төрзөн чуртуугуң бүгү бу-луңуларың болгаш он-он даштыкы чурттарга чорууду турар. Оон коллетиини метал-лургиянын, даг-тывыштың болгаш аар индустриянын өскө-даа адыралыга ажаллаар ховар дээр дериглерин кылып турар. Оон энсаваторлары найбас сураагыл.

Чаа күчүлүг техниканың тургузуучулары беш чылдын ооналдарын хуусаа бетинде күсөдип дээр чедиишиниң чарнып турар.

ЧУРУНТА: «ЗШ-10-70А» дээр боду чоруур энсаватор-нуң баазындаа элтепте бол-гаш эдиртирилге.

Л. САМСОНОВТУҢ ФОТОЗУ. (СЭТА-нын фотохрониказы).

ХӨРЭЭНДЕ ХҮНЧҮГӨШ

(Чурумал)

Беш чылдын кижилери

Владимир ол хүн база-ла эрте турган. Кадый Баа-найаа-биле ийилэ шайлап алгаш, күш-хүнезиниң, хола-пакын таалынааш, айтта-нып турда, бичиң уруглары удуушкан.

Дөө ол чарыкта көргөп-нылар улу дугар — Хайра-кашын бажың хүн херелери көстөлдөр кымылган. Эр-денги агаар шыкып, кайгам-чык арыг. Мыа — бо чалгы чылар Бай-Хөдөн-не күтүр-зүг, ажалчымаар чыт ында-кааа думчыка кагар.

Кызыл-Шатта кыштар бо-ла болгаш. Хову ортузунда шала-ныл перде улуг кара өлкө. Ийи кажаа, элзэн хой ооаа көржөн. Мындаа баштай кел-ген, кодан денскээрин түдүп чип дөй берген бедик чып-паны Володаа соп каалкан. Ам олары оонуп, сарыг овалар аларылаан. Оон-моон бөлүп тургаш, сөөртүп экелген ооза ай чөлдө четип хире. «Өкө-хөй-лө болза эки чор огул-дөп, алды, «Чаа орук» кол-хозтун хоочун малчынын бот-тоон Далаа — Самбуу от-лурга бо-ла чүдөдөрүн сак-тып келген — Хураан кажаа-ныга кылыңгыдан топ зарга-лааа дөпкөс, өтөс болдуру эсепсе. Өлөк үргүлү кургаг турар ужурут, оон башка та-лоор, чаш мала аарып эгелзэр.

Сиген арай-ла хирегин. Ка-жаа иштинде сараатчыгашче көргөш, аныак хойжу арай-ла хомайзынган: «Шынары база пат. Чаш хураганга хемини погаан, чымак сизген дендиңи де таяжыр ийиң. Че, ам канчаар, колхоз — бо чыдип сизгенин азвэш бедиктээн. Ха-дын ам бичин көк-сула алыр ужурут бис, ычылзаа чүтээр боор».

